

Lausunto

3.6.2020

VN/10524/2020

VN/10524/2020-VM-4

Ympäristöministeriö

Valtiovarainministeriön lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi jätelain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Ympäristöministeriö on pyytänyt lausuntoa otsikossa mainitusta luonnoksesta hallituksen esitykseksi. Esityksellä toimeenpantaisiin EU:n jätesäädöspaketti ja pysyvistä orgaanisista yhdisteistä annettu asetus sekä tietyiltä osin muovituotteiden ympäristövaikutuksen vähentämisestä annettua EU:n direktiiviä. Lisäksi esityksellä täytettäisiin eräitä muita kansallisia tarpeita. Jätelaissa säädettäisiin mm. jätteiden kierrätystä ja erilliskeräystä koskevista tavoitteista ja velvoitteista.

Valtiovarainministeriö esittää lausuntonaan seuraavaa.

Kunnan vastuulla oleva jätehuolto (luku 5)

Esitysluonnoksessa ehdotetaan suuria muutoksia kuntien jätehuollolle. Yksi keskeinen muutosehdotus koskee siirtymistä kunnan kilpailuttamaan jätekuljetusjärjestelmään kunnan vastuulle kuuluvien jätteiden osalta. Ehdotus tarkoittaisi kaksoisjärjestelmän lakkauttamista, jossa kunnat ovat voineet valita kuljetusjärjestelmäksi kunnan tai kiinteistön haltijan kilpailuttaman järjestelmän. Toinen suuri muutos koskee kunnan ja pakkausten tuottajan velvollisuutta järjestää pakkausjätteen kiinteistökohtainen keräys yhteistoiminnassa (kohta Tuottajavastuu ja juomapakkaukset).

Valtiovarainministeriö kannattaa ehdotusta kunnan järjestämästä jätteenkuljetuksesta. Esitysluonnoksen perusteluissa on tuotu seikkaperäisesti esille nykyisen jätelain mukaisen kaksoisjärjestelmän ongelmat, jotka liittyvät muun muassa pirstoutuneeseen järjestelmään, jätekuljetuksiin ja jätevirtoihin liittyviin tiedonsaantiongelmiiin sekä kuntia, jätteenalan toimijoita ja hallintotuomioistuimia kuormittaviin valituskierteisiin. Myös Euroopan komissio on varhaisvaroitusraportissaan pitänyt jätehuollon vastuiden hajanaisuutta yhtenä keskeisenä syynä Suomen hitaasti edistyneeseen yhdyskuntajätteen kierrätykseen.

Kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen siirtyminen mahdollistaisi kuljetuksen suunnittelun kokonaisuutena, jolloin hyötyjä tulisi reittien optimoinnista ja liikennepäästöjen vähenemisestä. Ehdotus toteuttaisi myös nykyistä sääntelyä paremmin jätelain tavoitteet kattavista ja tasapuolisista kuljetuspalveluista.

Tällä hetkellä kunnan järjestämä jätteenkuljetus ja kiinteistön haltijan kilpailuttama jätteenkuljetus ovat melko tasavahvasti käytössä kunnissa, tosin asukaslukuun perustuvassa tarkastelussa kunnan järjestämä jätteenkuljetus on selkeästi suositumpi. Siirtyminen kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen on todennäköisesti melko vaikea prosessi monessa kunnassa. Siirtymävaiheessa kunnat tulevat tarvitsemaan neuvontaa ja koulutusta jätekuljetusten järjestämisestä ja

Postiosoite
 Postadress
 Postal Address
 Valtiovarainministeriö

Käyntiosoite
 Besöksadress
 Office

Puhelin
 Telefon
 Telephone

Faksi
 Fax
 Fax

s-posti, internet
 e-post, internet
 e-mail, internet

PL 28
 00023 Valtioneuvosto

Snellmaninkatu 1 A
 Helsinki

0295 16001
 +358 295 16001

valtiovarainministerio@vm.fi

jätteenkuljetusten kilpailuttamisen erityiskysymyksistä. Siirtymä olisi tehtävä viimeistään viiden vuoden kuluessa lain voimaantulosta ja muiden kiinteiden yhdyskuntajätteiden, kuten biojätteen ja pakkausjätteiden osalta viimeistään kahden vuoden kuluessa lain voimaantulosta. Siirtymäaika on tarpeellinen sekä kunnille että kuljetusyrittäjille.

Ehdotetussa 36.2 §:ssä on informatiivinen viittaus hankintalakiin. Lähtökohtaisesti informatiivisia viittauksia yleislakeihin ei tulisi olla, mutta ehdotetun muutoksen merkittävyys huomioiden on informatiivisen viittauksen säilyttäminen perusteltua.

Tuottajavastuu ja juomapakkaukset (luvut 6 ja 7)

Kunnan ja pakkausten tuottajan yhteistoiminta pakkausjätteen erilliskeräyksessä olisi uusi velvoite, joka edellyttäisi kuntia ja pakkausten tuottajia järjestämään asumisessa syntyvän pakkausjätteen erilliskeräys yhteistoiminnassa.

Tuottajat ja kunnat veloitettaisiin sopimaan keräysverkostosta, neuvonnasta, tiedotuksesta ja seurannasta. Sopimuksessa sovittaisiin myös korvauksista, jotka tuottaja maksaa kunnille pakkausjätteen erilliskeräyksestä ja kuljetuksesta asuinkiinteistöiltä tuottajan järjestämään jätehuoltoon. Mikäli menettely ei johtaisi sopimukseen, on esitysluonnoksessa säädöksensä myös sovittelumenettelystä ja mahdollisesta vaihtoehtoisesta tavasta huolehtia pakkausjätteen erilliskeräyksestä.

Valtiovarainministeriö kannattaa kunnille ja pakkaustuottajille ehdotettua yhteistoimintavelvoitetta. Yhteistoimintavelvoite on vaativa menettely sekä kunnille että tuottajille, mutta sen voidaan katsoa olevan paras kompromissi erilliskeräyksen järjestämiseksi, keräyksen tehokkuuden parantamiseksi ja EU:n kierrätysvelvoitteiden täyttämiseksi.

Yhteistoiminta mahdollistaisi nykyisten järjestämisvastuiden säilymisen ennallaan. Näin ollen tuottajat vastaisivat jatkossakin pakkausten jätehuollon järjestämisestä ja kunnat kuljetuksista. Tämä seikka on erityisen tärkeä jätehuollossa, jossa sääntely on muuttunut viime vuosina paljon ja muuttuvat vastuut ovat tuoneet alalle epävarmuutta. Menettelyn hyvänä puolena olisi myös asiakasystävällisyys. Ehdotetussa mallissa asiakas joutuisi jatkossa asioimaan vain yhden tahon, kunnan kanssa, joka hoitaisi erilliskeräyksen kuljetukset.

Vaikutusten arviointi

Esitysluonnoksen kuntavaikutuksia on kuvattu kunnan jätehuollon järjestämiseen liittyvän toiminnan ja kustannusten osalta. Esitysluonnoksella ei ole merkittäviä suoria vaikutuksia kuntatalouteen, vaan taloudelliset vaikutukset kohdistuvat ensisijaisesti jätteen tuottajiin. Jätelain mukaisesti kunnat perivät jätehuollosta jätemaksua, jolla katetaan jätehuollosta aiheutuneet kustannukset.

Siirtyminen kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen lisäisi jossain määrin resurssien tarvetta kunnissa, joissa tällä hetkellä on kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus. Kunnan jätehuoltoviranomaiselle aiheutuisi kaikissa kunnissa myös jonkin verran muuta hallinnollista lisätyötä.

Esitysluonnoksen perustelujen kohdassa 11.2 Suhde talousarvioesitykseen on lyhyesti kuvattu jätehuollon valvontaviranomaisille aiheutuvaa lisätyötä. Lisätyötä aiheutuu ehdotettujen erilliskeräysvelvoitteiden noudattamisen valvonnasta, uusista velvoitteista tiedottamisesta, neuvonnasta sekä toiminnanharjoittajien raportointitietojen tarkastamisesta ja hyväksymisestä tietojärjestelmään. Tässä yhteydessä on mainittu, että arvioita lisäresurssitarpeista tarkennetaan lausuntopalautteen ja asianomaisten viranomaistahojen kanssa käytävien jatkoneuvottelujen pohjalta.

Kuntien ja valtion valvontaviranomaisten tehtävien osalta ei näin ollen ole vielä tarkkaa arviota lisäresurssitarpeista tai kustannusvaikutuksista. Epäselvää esitysluonnoksen perusteella on myös se, missä määrin valvontatehtävät voisi kattaa maksuilla. Valtiovarainministeriö kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että kuntien ja valtion valvontaviranomaisten keskinäinen työnjako jätehuollon valvonnassa on osin täsmennyksenä, mikä ei palvele valvonnan tehokasta toteutumista.

Kuntien hallintoon ja talouteen liittyvien vaikutusten vuoksi esitysluonnos tulee käsitellä Kunnallistalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa.

Esityksen mukaan aluehallintoviraston toimivaltaan kuuluisi edelleen aluskierrätysasetuksen 14 artiklassa tarkoitetun aluskierrätyslaitoksen lupa-asian käsittely, mutta aluskierrätysasetuksen 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun aluskierrätysuunnitelman hyväksyminen ehdotetaan siirrettäväksi aluehallintovirastolta elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtäväksi. Asian käsittelee se elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, joka valvoo aluskierrätysuunnitelman laatineen aluskierrätyslaitoksen toimintaa. Aluskierrätysuunnitelman hyväksymistä koskevan tehtävän katsotaan soveltuvan aluehallintovirastoa paremmin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, joka muutoinkin valvoo aluskierrätyslaitoksen toimintaa, ja aluskierrätysuunnitelman voidaan katsoa olevan laitoksen toiminnan valvontaan liittyvä tehtävä.

Esitetyn arvioinnin perusteella tehtäväsiirtoa voidaan pitää perusteltuna. Tehtäväsiirrosta ei aiheutuisi talousarviovaikutuksia eli määrärahasiirtoja aluehallintovirastojen ja ELY-keskusten välillä, sillä tällaisia ei vaikutusarvioinnin luvussa 4.2.7 Vaikutukset viranomaisten toimintaan, tunnisteta.

Esityksellä olisi vaikutusta useiden viranomaisten (Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Suomen ympäristökeskus, Tilastokeskus) toimintaan. Esityksen perustelujen luvun 4.2.7 Vaikutukset viranomaisten toimintaan arvioita tulee tarkentaa siten, että kävisi selvästi ilmi myös se, miltä osin viranomaisille tulevat uudet tehtävät on mahdollista kattaa toiminnan tehostumisesta saatavilla säästöillä ja miltä osin tarvitaan kokonaan uusia resursseja ja määrärahoja. Esityksessä mainittuihin tietojärjestelmämenoihin ja niistä aiheutuviin ylläpitomenoihin on varauduttu julkisen talouden suunnitelmassa ja kuluvan vuoden talousarviossa. Siltä osin kuin tehtävät edellyttävät lisärahoitusta, siitä päätetään vuoden 2021 talousarvioesityksen valmistelun ja seuraavia vuosia koskevan julkisen talouden suunnitelman yhteydessä. Mikäli talousarvioesitykseen sisältyy lisärahoitusta, olisi hallituksen esitys esitettyllä tavalla ns. budjettilaki, joka tulisi antaa talousarvioesityksen yhteydessä. Valtiovarainministeriö käy talousarviovalmistelun yhteydessä tarkempia keskusteluja ympäristöministeriön kanssa määrärahalisäyksiin liittyvistä yksityiskohdista.

Valtiosihteeri
kansliapäällikkönä

Martti Hetemäki

Osastopäällikkö,
budjettipäällikkö

Sami Yläoutinen

Liitteet Napsauta tähän hiirellä ja kirjoita liitteiden nimet kukin omalle rivilleen. Rivinvaihto enterillä.

Jakelu

Tiedoksi VM KAO Hallinto- rakenne ja talousyksikkö, Lotta Mattsson
VM VKO Rakennepolitiikkayksikkö, Mikko Saarinen